

2869-2872

491.99-5
U-35

100

2010

2002

Printed in Turkey

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
491.99-5
Մ-35
ՖԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՄԱՍՆ Ա.

Printed in Turkey

Երկրորդ Տպագրութիւն

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ

ՎԱՀՐԱՄ Զ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک ٦٠٧ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՎՏԱՏԻԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Սուրբան Հանա՛մ Գուսսեյի, քիւ 14

1899

12013

Ամէն իրաւունք վերապահուած է

Վ. Յ. Մ.

2042
39

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Լաւ կը յիշենք որ մեր տղայութեան ասեմ, մեզ ամենէն աւելի դժուարին երեւցած դասն էր Քերականութիւնը, որ սոսկալով ձեռներնիս կ'առնէինք առանց բան մը հասկնալու, պարտաւոր լինելով որոշեալ մաս մը ծայրէ ի ծայր ի բերան ուսնիլ եւ գրուածին պէս ըսել մեր ուսուցչին, որ միայն գրին վրայ նայելով կարծես յուշարարի դերը կը կատարէր:

Եւ ո՛րչափ գոհ կը մնար, եթէ իրեն ներդուրիւն չալով բութակի պէս կարողանայինք ըսել, գիտնալով միանգամայն թէ քիչ ժամանակէն պիտի մոռնայինք մեր դասը, քանի որ մէկ կամ երկու ամիսը անգամ մը, ես կը դարձնէր քաղ ընելու համար:

Այսպէս տարիներ կ'անցնէին եւ մենք դեռ լաւ մը չէինք կրնար որոշել ուր մասունք բանին:

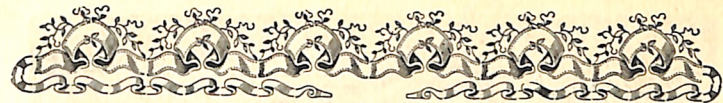
Այս ընթացքի յուսացուածէն աւելի երկար տեւեց. բայց վերջապէս ժամանակը ցոյց տուաւ թէ՛ Հայ լեզուի ուսուցման այդ ապարդիւն եղանակը պէ՛տ է փոխուի:

Ուստի մենք ալ փոքրահասակ մանուկներուն ծառայութիւն մը մատուցանելու փափաքով, մեր աշխատանքին այս առաջին մասն ի լոյս կ'ընծայենք եւ խոնարհաբար կը մատուցանենք յարգոյ ուսուցիչներուն ուշադրութեան եւ գնահատման:

ՎԱՀՐԱՄ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ

ՆՈՐ

Printed in Turkey

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԻՐ ՆԻՆՆԵՐԱՆԸ

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ ցուցնելով գիրք մը,
գրիչ մը, տետրակ մը:

Ի՞նչ է աս. — Գիրք:

Ա. — Գրիչ:

Ա. — Տետրակ:

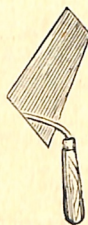
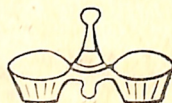
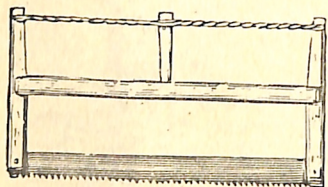
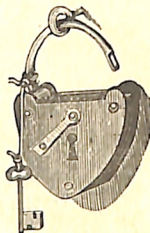
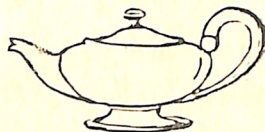
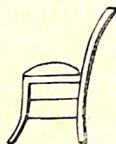
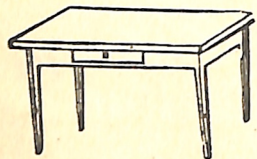
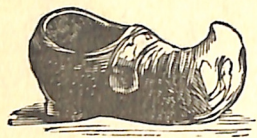
Ո. Ասոնք ինքնիրեն կրնա՞ն շարժիլ:
— Ո՛չ:

Ո. Տղաքս, այն բաները որ ինքնի-
րեն չեն կրնար շարժիլ, կ'ըս-
ուին իր:

Ո. Հիմա, ըսէք քանի մը իրերու ա-

նուններ:

— Սեղան, արոռ, քուղր, եւ այլն:

Ո. Երբ չորս կողմերնիս նայինք կը տեսնենք մարդեր, տղաներ, կատուներ, շուներ, բոլոր ասոնք և ասոնց նման ուրիշներ իրենց ուզածին պէս կրնան շարժիլ, այնպէս չէ՞ :
— Այո՛ :

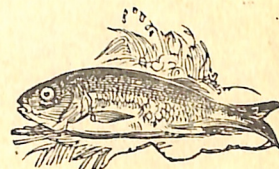
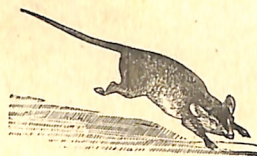
Ո. Ասոնք կ'ըսուին Կենդանիներ :

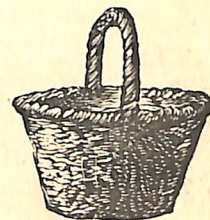
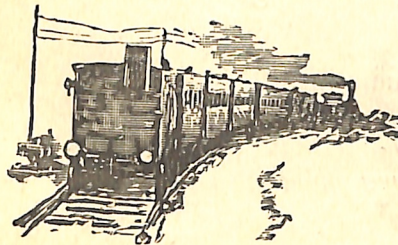
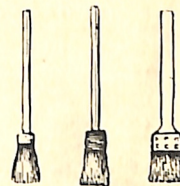
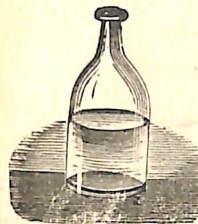
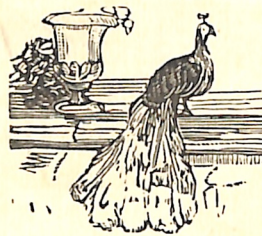
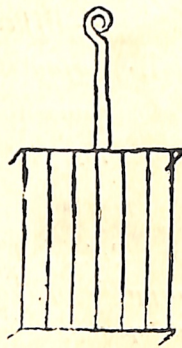
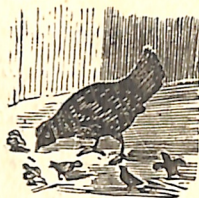
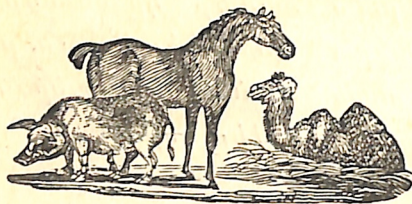
Ո. Ըսէ՛ք հիմա, քանի մը կենդանիի անուններ :
— Ոյխար, էշ, մուկ :

Ո. Բոլոր Կենդանիները ու իրերն ամենքն ալ զատ զատ անուն ունին, որ քերականութեան մէջ ԳՈՅԱԿԱՆ կ'ըսուին :

Հրահանգ

Ըսէ՛ք, ի՞նչ կը ներկայացնեն հետեւեալ պատկերները եւ գրեցէ՛ք անոնց անունները եւ ստորագծեցէ՛ք կենդանիի անունները :

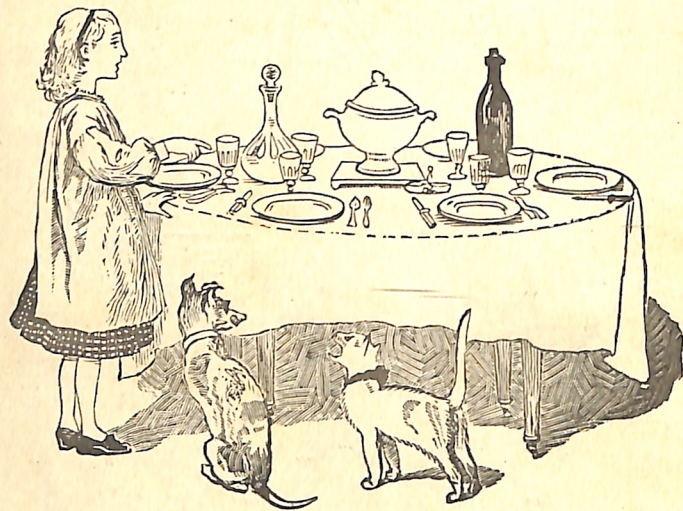

ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԻՒՆ

Ո. Մենք կենդանիներու և իրերու վրայ մէկ
մէկ բան կրնանք մտածել, և բերնով կամ
գրով մեր խորհածը կամ տեսածը բացատրել:

Օրինակ. կը մտածեմ որ Իսկուհին սեղանը
կը պատրաստէ երեկոյեան ճաշի համար:

Եթէ այս մտածածս ըսեմ կամ գրեմ, կը
կոչուի ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԻՒՆ:

Հրահանգ

Ըսէ՛ք եւ յետոյ գրեցէ՛ք, ի՞նչ կ'ընէ Իսկուհին.
Ի՞նչ գրած է սեղանին վրայ. ի՞նչ կ'ընեն կատուն ու
շունը:

Գրեցէ՛ք նախ հարցումները, յետոյ պատաս-
խանները, այսպէս.

Իսկուհին ի՞նչ կ'ընէ. — Իսկուհին սեղանը
կը պատրաստէ:

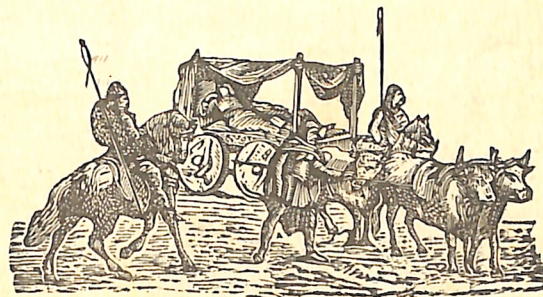
Ի՞նչ կ'ընէ շունը. —

Ի՞նչ կ'ընէ կատուն. —

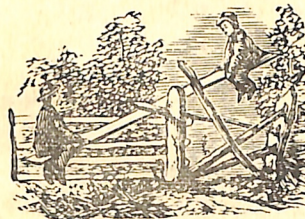
Ո. Ուրեմն նախադասութիւն կ'ըսուի բերնով կամ
գրով յայտնուած մտածում մը:

Հրահանգ

Գրեցէ՛ք, ի՞նչ որ կը տեսնէք պատկերներու մէջ,
որոնք կ'ըլլան մէկ մէկ նախադասութիւն:

— Ի՞նչպէս կը ճամբորդեն.

— Ի՞նչ կ'ընեն աղաքը:

— Ի՞նչ կ'ընէ աղջիկը.

ԲԱՌԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

- Ո. Մարգար, նախադասութիւն մը ըսէ:
— Գրատախտակը սեւ է:
- Ո. Աւելի որոշ, զատ զատ զորցէ՛ այս նախադասութիւնը:
— Գրաստիսակը -- սեւ -- է:
- Ո. Քանի՞ մասի բաժնուեցաւ այս նախադասութիւնը:
— Երեք մասի:
- Ո. Ըսէ՛ք առջի մասը.
— Գրաստիսակը
- Ո. Երկրորդը.
— սեւ
- Ո. Երրորդը.
— է:
- Ո. Տղաքս, նախադասութեան այս մասերը ԲԱՌԻ կ'ըսուին:
Նախադասութիւնները կրնան թէ՛ քիչ և թէ՛ շատ բառ պարունակել:
Ըսէ՛ նախադասութիւն մը, որ երկու բառէ կազմուած ըլլայ:
— Յակոբ կ'երգէ:
- Ո. Հիմա երեք բառէ կազմուած նախադասութիւն մը ըսէ:
— Յովհաննէս տուն գնաց:
- Ո. Ուրեմն նախադասութիւնները ԲԱՌԵՐԻ կը շինուին և ԲԱՌԻՆ նախադասութեան մէկ մասն է:

Հրահանգ

- Սահակ աջ ձեռքով շուն մը, իսկ ձախ ձեռքով կատու մը բռնած է:
- Ո. Քանի բառէ կազմուած է այս նախադասութիւնը, ըսէ՛ք եւ գրեցէ՛ք, աջ ձեռքով ի՞նչ կ'ընէք:

Հրահանգ

Պատկերներուն վրայ նայելով նախադասութիւններ կազմեցէք, բերանացի եւ գրաւոր:

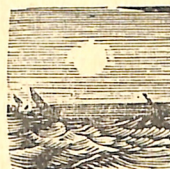
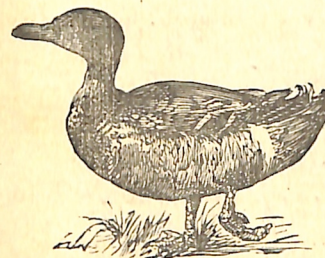
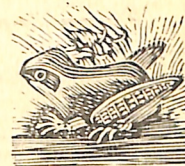

- Ո. Տղաք, որոշ կերպով ըսէ՛ք, Մա նուկ:
— Մա նուկ:
- Ո. Քանի՞ անգամ բերաննիդ չարժեցիր մա նուկ ըսելու համար:
— Մա նուկ ըսելու համար բերաննիս երկու անգամ շարժեցինք Մա նուկ:
- Ո. Տղաքս, բառին այն մասը որ բերանի մէկ շարժումովը կ'արտասանուի, կը կոչուի ՎԱՆԿ:
Ուրեմն ըսէ՛ք հիմա, քանի՞ վանկ ունի Մա-նուկ բառը:
— Մա նուկ բառը երկու վանկ ունի:
- Ո. Ինչո՞ւ համար:
— Որովհետեւ Մա նուկ արտասանելու համար բերաննիս երկու անգամ շարժեցինք:

- Ո. Տղաք, մէկ վանկով բառեր ըսէ՛ք:
— Հաց, ղիս, ջուր, շիշ:
- Ո. Հիմա երկու վանկով բառեր ըսէ՛ք:
— Պաս-կեր, տախ-տակ, գի-նի:
- Ո. Այսպէս գտէ՛ք երեք չորս վանկով կազմուած բառեր:
— Հա-ցա-գործ, եր-կա-րա-գործ:
- Ո. Ուստի ՎԱՆԿ կ'ըսուի բառին այն մասը՝ որ բերանի մէկ բացուածքով կ'արտասանուի:

Հրահանգ

Գտէ՛ք բառեր միավանկ, եռավանկ, քառավանկ:

ՀԱՅՈՒՄՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

- Ո. Ըսէ՛ք, քանի վանկ կայ աւելոքի բառին մէջ:
— Աւելոքի բառին մէջ երեք վանկ կայ, որովհետեւ այս բառը ըսելով բերաննիս երեք անգամ կը շարժենք, աւելոքի:
- Ո. Ըսէ՛ք առաջին վանկը, ա՛:
- (Խմբովին), ա՛:
- Ո. Քանի՞ հնչում (գրի ձայն) իմացաք ա վանկին մէջ:
- Մէկ հնչում իմացանք, ա՛:
- Ո. Աւելի որոշ ըսէք երկրորդ վանկը ա՛:
- (Խմբովին), ա՛:
- Ո. Քանի՞ հնչում (գրի ձայն) իմացաք ա՛ հնչելով:
- Երկու հնչում իմացանք ա՛ մէկ վանկին մէջ:
- Ո. Նոյն կերպով ըսէ՛ք քի:
- (Խմբովին), քի՛:
- Ո. Քանի՞ հնչում (գրի ձայն) իմացաք քի ըսելով:
- Երկու հնչում իմացանք քի՛ վանկին մէջ:
- Ո. Ուստի վանկ մը կը կազմուի մէկ կամ աւելի հնչումներէ՝ (գրի ձայներէ):
- Տղաք, հիմա մէկ հնչումով վանկեր ըսէք:
- ա, ե, է, ը, ի, ո, օ, ու:
- Ո. Վանկեր ըսէ՛ք, երկու հնչումէ բաղկացած:
- Թի, աւ, րի, սա:
- Ո. Վանկեր ըսէ՛ք, երեք հնչումէ բաղկացած:
- Կաշ, միր, պեր, ցար, րոս:

Ո. Ըսէ՛ք կաշ վանկին մէջ գտնուած հնչումները:
— կ՛. ա՛. շ՛.

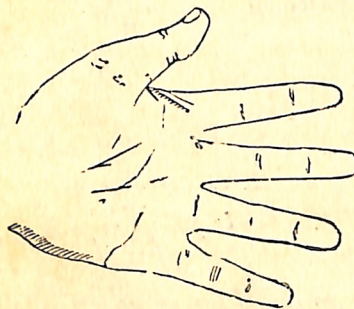
Ո. Հայերէն լեզուին մէջ կը գործածենք 38 հնչումներ, որոնք կ'ըսուին ՏԱՌ կամ ԳԻՐ:

ա.	բ.	գ.	դ.	ե.	զ.	ը.	թ.	ի.	լ.
խ.	ծ.	կ.	հ.	ձ.	ղ.	ճ.	մ.	յ.	ն.
չ.	պ.	ջ.	ռ.	ւ.	փ.	ս.	ր.	ց.	փ.
օ.	ժ.								

Հրահանգ

Ո. Հետեւեալ նախադասութիւնները բաժնեցէ՛ք բառերու, բառերը՝ վանկերու, վանկերը՝ հնչումներու:

Կարապետ ըսաւ իր մօրը. «Մայրի՛կ, իմ մատներս զատ զատ անուն ունին եղեր, այդ անունները սորվեցայ այսօր», եւ սկսաւ ըսել. «Այս մատիս կ'ըսեն».

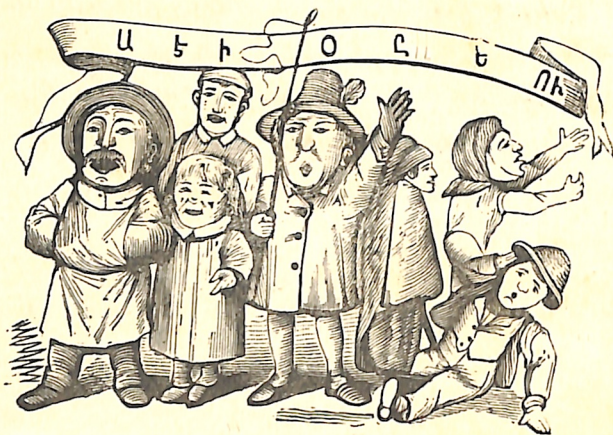
Բոյլ մատ.

Յու ցա մատ.

Միջ նա մատ.

Մատ նե մատ.

Ճ կոյլ.

Ո. Մարկոս, հնչում մը ըսէ՛ :
— ա՛ :

Ո. Ինչո՞ւ հնչում կ'ըսուի :
— Որովհետեւ կը լսուի :

Ո. Հիմա, գրատախտակին վրայ գրէ՛. ա :
— (Կը գրէ) ա :

Ո. Ի՞նչ կ'ըսուի գրածդ :
— Գիր :

Ո. Ինչո՞ւ համար :
— Որովհետեւ կը գրուի ու չը լսուի :

Ո. Տղա՛քս, հիմա տեսաք որ Ա. կը լսուի եւ կը գրուի. միայն թէ կը լսուի՝ երբ որ հնչուի, և կը տեսնուի՝ երբ որ գրուի :

Ըսել է թէ գրերը ու հնչումները մի եւ նոյն են, սա տարբերութեամբ որ հնչումները կը զուրցուին ու կը լսուին, իսկ գրերը՝ կը գրուին ու կը տեսնուին :

Ո. Մեսրոպ, հիմա ամբողջ տառերը գրէ :

Ա.	Բ.	Գ.	Դ.	Ե.	Չ.	Ի.	Ը.	Թ.	Ժ.	Ի.	Լ.
Խ.	Ս.	Կ.	Հ.	Ջ.	Ղ.	Ճ.	Մ.	Յ.	Ն.	Շ.	Ո.
Ջ.	Պ.	Ջ.	Ռ.	Ս.	Վ.	Տ.	Ր.	Յ.	Ի.	Փ.	Ք.
Օ. Ֆ.											

Ո. Գրերը անուններ ունին, որոշ ըսէ՛ք :

— Այբ, բէն, գիմ, գա, եչ, զա, է, ըթ, թօ, ժէ, ինի, լիուն, խէ, ծա, կէն, հո, ձա, դատ, ճէ, մէն, յի, նու, շա, ուո, չա, պէ, ջէ, աա, սէ, վեւ, տիւն, բէ, ցո, ւիւն, փիւր, քէ, օ, ֆէ :

Ո. Հիմա գրերու ձայնը ըսէ՛ք :

ա, բբ, գգ, դդ, ե, զզ, ե, ռ, թթ, ժժ, ի, լլ, լււ, ծծ, կկ, հհ, ձձ, ղղ, ճճ, մմ, յյ, նն, շշ, ո, չչ, պպ, ջջ, աա, սս, վվ, տտ, բբ, ցց, ւ, փփ, քք, օ, ֆֆ :

Ո. Տղա՛քս, կը յուսամ որ ուշագրութիւն ըրիք թէ՛ գրերէն ոմանք ինքնին ձայն մը ունին, իսկ շատեր չունին :

Ըսէ՛ք, ո՞ր գրերու ձայները որոշ կը լսուին:

— ա, ե, է, ը, ի, ո, շ, օ:

Ո. Այս ութ հնչուփները կամ գրերը կը կոչուին ԶԱՅՆԱԻՈՐ, որովհետեւ աղէկ եւ որոշ ձայնով կը լսուին. իսկ ֆնացեալ երեսուն գրերը ԲԱՂԱ-ԶԱՅՆ կը կոչուին, որովհետեւ միայն ձայնաւորներէն մէկուն հետ մէկտեղ լաւ կ'իմացուին:

Ուստի երկու տեսակ հնչում ունինք, ԶԱՅ-ՆԱԻՈՐ եւ ԲԱՂԱԶԱՅՆ:

Ո. Զայնաւոր տառերը լաւ եւ որոշ կերպով կը հնչուին եւ ութ են:

ա, ե, է, ը, ի, ո, շ, օ:

Ո. Կրկնեցէ՛ք ձայնաւոր տառերը:

— ա, ե, է, ը, ի, ո, շ, օ:

Ո. Բաղաձայն տառերը մի միայն այս ձայնաւոր գրերու հետ կը լսուին:

Հրահանգ

Հետեւեալ նախադասութիւնները բառերու բաժնեցէ՛ք եւ ձայնաւոր գրերը ստորագծեցէ՛ք:

Աւտուն կանուխ կ'արթննամ,
Երեսներս կը լուամ:

ԲԱՌԵՐԸ ՎԱՆԿԵՐՈՒ ԲԱԺՆԵԼ

Ո. Տղա՛քս, կանոնաւոր կարգալու եւ գրելու համար պէտք է գիտնալ՝ թէ՛ վանկերը ի՞նչպէս բաժնելու է: Արդ գրեցէ՛ք երկու վանկով մէկ քանի բառեր: Տարի, գարի:

— Տարի, գարի:

Ո. Ի՞նչպէս պիտի բաժնէք այս բառերուն վանկերը, որ ուղիղ ըլլան:

Տա-րի՞ թէ՛ տար-ի. գա-րի՞ թէ՛ գար-ի չէ՛ք գիտեր:

Ուստի վանկերը իրարմէ զատելու հիմնական կանոնն այն է որ, քաղաճայն գիրն իրմէ անմիջապէս յետոյ եկող ճայնաւոր գրին հետ կը միանայ: Այս կանոնը մտքերնիդ պահելով կարգացէ՛ք սա բառերը: Բարի, մեծարելի, ըսել, եկեղեցի:

— Բա-րի, մե-ծա-րե-լի, ը-սել, ե-կե-ղե-ցի:

Ո. Տղա՛քս, ինչպէս կը տեսնէք, ամէն մէկ բաղաձայն իրմէ յետոյ եկող ձայնաւոր գրին միացած է, ըսած կանոնիս համաձայն:

Եթէ բառի մը մէջ մէկ քանի բաղաձայն իրարու յաջորդեն, կրկին մէկ քաղաճայն գիրը իրմէն ետքը եկող ճայնաւորին կը միանայ: Այս կանոնին համաձայն գրեցէ՛ք. տախտակ, մարդիկ:

— Տախ-տակ, մար-դիկ:

- Ո. Ի՞նչու այսպէս գրեցիք :
- Որովհետեւ միայն մէկ բաղաձայն գիրը կը միանայ իրմէ ետքը եկող ձայնաւոր գրին :
- Ո. Իսկ եթէ բառի մը վերջ բաղաձայն գրէն յետոյ ձայնաւոր գիր չըլլայ, իրմէ առաջ գրտնուած գրին կամ գրերուն հետ կը միանայ :
- Օրինակ. Վարդ, մարդ, տախ-տակ, եւայլն :
- Ո. Հիմա գրեցէ՛ք. հաց :
- (Կը գրեն) հաց :
- Ո. Կը տեսնէ՞ք որ հ բաղաձայն գիրը միացած է իրմէ ետքը եկող ձայնաւորին, իսկ ց բաղաձայն գիրն՝ իրմէ վերջ ձայնաւոր գիր մը չը գտնուելուն համար՝ միացած է իրմէ առաջ գտնուած գրին :
- Ո. Գրեցէ՛ք. սարդ, հացը, հացին, հացէն :
- Սարդ, հա-ցը, հա-ցին, հա-ցէն :
- Ո. Հիմա միեւնոյն կանոնով վանկերու բաժնեցէ՛ք սա բառերը. արոռ, օճառ, ականջ, ակռայ, սանճրել :
- Ա-րոռ, օ-ճառ, ա-կանջ, ակ-ռայ, սանճ-րել :
- Ո. Տղա՛քս, այս կանոնէն մի՛ շեղիք բնաւ. բաղաձայն գիրն՝ եթէ մինակ է, իրմէ վերջ եկող ձայնաւոր գրին հետ կը միանայ, իսկ եթէ ձայնաւոր չըլլայ, իրմէ առաջ գտնուող գրին կամ գրերուն հետ կը միանայ : Կրկնեցէ՛ք :

- Բաղաձայն գիրն՝ եթէ մինակ է, իրմէ ետքը եկող ձայնաւոր գրին հետ կը միանայ, իսկ եթէ բառի մը վերջ բաղաձայն գրէն յետոյ ձայնաւոր չըլլայ, կը միանայ իրմէ առաջ գտնուող գրին կամ գրերուն հետ :
- Ո. Տղա՛քս, հիմա պիտի գրեմ ձեզ շատ մը բառեր այս կանոնին համաձայն. բայց նախ բան մը պիտի հարցնեմ ձեզ, ի՞նչպէս կը կարդաք սա գրերը, որոնց մէջ ձայնաւոր չերեւար. քք, քւ, քժ, կրկ, քռ :
- Թրք, քրւ, քժ, կրկ, քռ :
- Ո. Ըսել է թէ, մեր բոլոր բաղաձայն գրերն իրենց մէջ կը պարունակեն յ գրի ձայնը, որ կը յայտնուի, երբ երկու բաղաձայն գրեր քով քովի գան : Բայց պէտք տեսնուած չէ՝ երկու երեք բաղաձայնով սկսուած բառ մը գրելու ժամանակ յ գիրը յայտնի դնել. Հիմա գրեցէ՛ք ու կարդացէ՛ք. բժիշկ, դդում, կրկին, կրկնել, բռնել :
- Բ-ժիշկ, դ-դում, կր-կին, կրկ-նել, բռ-նել :
- Ո. Ի՞նչու այսպէս կը կարդանք :
- Վասնզի նախ երկու բաղաձայններուն մէջ տեղ արդէն յ գիրը կայ առանց յայտնի դրուելու, եւ երկրորդ՝ բաղաձայն գրերէն ա՛յն գիրը կը միանայ, որ իրմէ անմիջապէս ետքը ձայնաւոր մը ունի :
- Հետեւեալները օրինակեցէ՛ք եւ վանկերու բաժնեցէ՛ք :

ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՅՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԳՐԵՐ

Ուսուցիչը. Տղա՛քս, իրարու միտք հասկնալու համար՝ մէկ մէկ անուն տուած ենք բոլոր կենդանիներու, իրերու եւ շարժումներու:

Մեր մտածումը եւ կամքը կը յայտնենք խօսելով, եւ կ'արտասանենք շատ մը բառեր:

Մեր լեզուին բոլոր բառերը արտասանելու համար երեսուն եւ ութ հնչումներ պէտք եղած են եւ որոշուած:

Բայց եթէ հեռու ըլլանք այն մարդէն՝ որու հետ որ կ'ուզենք խօսիլ. ի՞նչ պիտի ընենք այն ատեն. անշուշտ գրելով պիտի հաղորդենք մեր ըսելիքը: Ասոր համար ամէն մէկ հնչում մէկ մէկ նշանով կը գրենք. այս նշանը կը կոչուի ԳԻՐ, որ է ա, ք, եւայլն:

Ուստի գրելու եւ խօսելու համար այս երեսուն եւ ութ տառերուն կամ գրերուն պէտք ունինք:

Վ Ա Ն Կ

Դուք տեսաք որ մէկ կամ մէկ քանի հնչումներու՝ բերանի մէկ բացուածքով արտասանուիլը ՎԱՆԿ կ'ըսուի:

Ուստի վանկ մը կազմելու համար պէտք է

Խաղաղործ. խնչոր.

թռնիկ. յօնք.

բանասիր. փշառ.

կախառ. դասք.

փայտահի.

պարտէզ. զմեյիւն.

Ընծորակ.

մէկ կամ աւելի հնչուփներ միասին արտասանել
եւ հարկ եղած ատեն ալ գրել:

Երբ վանկերը բաժնել հարկ ըլլայ, պէտք է
գիտնալ՝ թէ մէկ վանկով բառերը չեն բաժնուիր
երկու ձայնաւորի մէջ եղած բաղաձայնը կ'անցնի
յաջորդ վանկին. եթէ երկու ձայնաւորի մէջ եր-
կու երեք բաղաձայն ըլլայ, միայն վերջինը կարող
է յաջորդ ձայնաւորին անցնիլ, ֆնացածները ա-
ռաջինին հետ կը կազմեն մէկ վանկ:

Օրինակ. Բերնիս մէկ շարժումով կ'արտասա-
նեմ Բե տառերը եւ կազմած կ'ըլլամ ըն վանկը.
նոյնպէս կ'արտասանեմ երեք տառեր միասին,
ԲՄն, եւ կը կազմեմ ռան վանկը:

Վանկ մը առանց ձայնաւորի չի կազմուիր, իւ-
րաքանչիւր ձայնաւոր միանալով բաղաձայններուն
հետ, կը կազմեն վանկ: Ուստի բառը կրնայ բաժ-
նուիլ այնքան վանկերու, որչափ ձայնաւորներ ու-
նի: Բաղաձայն տառերու հետ անպատճառ ձայ-
նաւոր մը պէտք է. օրինակ. թա. ռակ:

Ձայնաւոր տառերը առանց բաղաձայնի ար-
դէն ինքնին վանկեր են. օրինակ. ա', է':

ԲԱՌԵՐՈՒ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ո. Տղա՛քս, ինչպէս տեսաք, զիրար հասկնալու
համար խօսիլ հարկ ըլլալով, բոլոր իրերուն,
կենդանիներուն եւ անոնց շարժումներուն մէկ
մէկ անուն տրուած է, որոնք կ'ըսուին ԲՄն:

Օրինակ. Մարդ, ոչխար, ձի, կատու, ա-
թու, կաղամար, վառել, թի, աշխատիլ, եւլն:

Մէկ վանկով բառերը կ'ըսուին ՄԻՄ.ՎՄնկ,
իսկ աւելի վանկ պարունակողները՝ ԲՄՁՄՄ-
ՎՄնկ:

Ասոնցմէ զատ բառեր ալ կան, որոնք ո'չ
կենդանի, ո'չ իր եւ ո'չ շարժում կը ցուցնեն,
հապա անոնց մէջտեղ եղած յարաբերութիւ-
նը՝ կապը ցոյց կուտան:

Օրինակ. Պօղոս եւ Պետրոս ետեւէ ետեւ
առագ կը վաղէին:

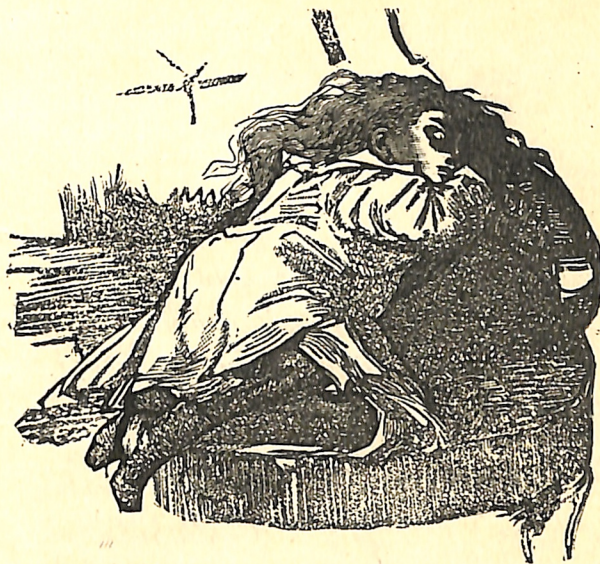
Ո. Տեսա՞ք, տղա՛քս, թէ նախադասութիւն մը
մէկէ աւելի բառերէ կը բաղկանայ եւ բառ մը
մէկ կամ աւելի վանկեր կը պարունակէ:

Արդ, բոլոր բառերը, որոնք կը կազմուին մէկ
կամ աւելի վանկերէ, նշանակութիւն մը ունին:

Օրինակ. Սոխակն ու դեղձանիկը կը դայ-
լայլեն, արտոյտը կ'երգէ, շունը կը հալէ,
ոչխարը կը մայէ, ձին կը խխնչէ, գորտը կը
կրկուայ, մեղուն կը բզզայ. բայց ոչ մէկը կրնայ
մարդուն պէս քաղցր ձայնով երգել:

Նկարագրեցէ՛ք.
Ե՞րբ կը հնձեն ցորենը. —
Ո՞ր ամիսը. —
Ի՞նչ կը ներկայացնէ այս
պատկերը: —

Նկարագրեցէ՛ք
Ի՞նչ ըրած է աղջիկը. —
Ո՞ր. —
Ի՞նչ ձեւով. —

Նկարագրեցէ՛ք
Ի՞նչ կ'ընէ հովիւը. —
Ո՞ր տեղ. —
Ոչխարները ի՞նչ կ'ընեն. —

Ա Մ Փ Ո Փ Ո Ւ Մ Ն

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՐ

Մեր տեսած բոլոր բաները շարժուն կամ անշարժ են, որոնք կենդանի կամ իր կ'ըսուին:

ԿԵՆԴԱՆԻ կ'ըսուին անոնք՝ որոնք իրենց ուղղածին պէս ազատ կամքով կրնան շարժիլ:

ԻՐ կ'ըսուին այն բաները, որոնք ինքնին չեն կրնար շարժիլ:

ՆԱԽԱՊԱՍՈՒՅԻՆ

Նախադասութիւն կ'ըսուի բերնով կամ գրով յայտնուած մտածում մը:

Բ Ա Ռ

Բառ կ'ըսուին կենդանիի, իրի եւ զանազան շարժումներու անունները:

Վ Ա Ն Կ

Վանկ կ'ըսուին մէկ կամ աւելի հնչուածներ կամ տառեր՝ որոնցմով կը շինուին բառեր:

Հ Ն Զ Ո Ւ Մ Կ Ա Մ Տ Ա Ռ

Հնչուածները Հայերէնի մէջ 38 հատ են. ա. բ. . . . եւայլն:

Դիր կամ տառ կ'ըսուին հնչուածներու նշանները՝ որոնք կը գրուին եւ կը տեսնուին:

ԶԱՅՆԱԻՈՐ ԵՒ ԲԱՂԱԶԱՅՆ

Տառերը իրենց ձայնին համաձայն երկու տեսակ են, ձայնաւոր եւ քաղաձայն:

Ձայնաւոր կ'ըսուին անոնք, որ առանց ուրիշ գրի մը օգնութեան՝ առանձին ձայն կը հանեն. ասոնք ութ հատ են.

ա, ե, է, ը, ի, ո, լ, օ:

Բաղաձայն կ'ըսուին անոնք, որ առանց ձայնաւոր գրի մը օգնութեան չեն կրնար հնչուիլ:

ԲԱՌԵՐԸ ՎԱՆԿԵՐՈՒ ԲԱԺՆԵՒ

Բառերը վանկերու բաժնելու համար, բաղաձայն գիրն իրմէ անմիջապէս վերջը եկող ձայնաւոր գրին հետ միացնելու կամ կապելու է:

Այս դասերով սովորեցաք՝ թէ տառերէ կը կազմուին վանկեր, վանկերէ՝ բառեր, քառերէ՝ նախադասութիւններ, յաջորդ դասերով պիտի սովորիք՝ թէ բառերը քանի՞ տեսակ են եւ նախադասութիւնները քանի՞ տեսակ բառերէ կը կազմուին:

ՎԵՐՋ Ա. ՄԱՍԻ

ԴԱՍԱԿԱՆ ԳՐԵԱՆԻՔ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔԸ կամ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԺԵՐԱԿԱՆ, բոլորովին նոր ոճով, տպագրեալ բազմաթիւ անգամ, հասր 5 փարայ:

ՄԱՐԳՐԻՏՆԵՐ Մանկապարտեզի — Ծաղկոցի մանուկներուն համար, կ'ուսուցանէ 12 օրինակելի բառերով կարդալ, գրել, եւ կը բովանդակէ երգեր, խաղեր, առակներ, հանելուկներ 1 դրու:

ՍԻՐՈՒՆ ԶԲՕՍԱՐԱՆ, Մանկանց երկրորդ գիրք, կը պարունակէ մանկական երգեր, կարճ հասուածներ, առակներ, բարոյալից փոքրիկ պատմութիւններ եւ առածներ. Գին 2 դրու:

ՈՍԿԵՄԱՏՆԵՆԻԿ Հայ տղայոց. երկրորդ գիրք ընթերցանութեան Գ. տիպ. նոխացեալ եւ 120 պատկերներով զարդարուած:

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԲԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Պատկերազարդ մասն Ա. իր տեսակին մէջ անմասն 50 փարայ:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Պատկերազարդ Զ. տիպ:

ԳԵՂԵՅԻԿ ԶԲՕՍԱՐԱՆ Տանկախօս տղայոց կամ վարժութիւն Հայ խօսակցութեան եւ ընթերցման Ա. տարի, փորձով հաստատուած է թէ Տանկախօս տղայք լաւ կը կարդան ու կը խօսին Հայերէն. Գինը 100 փարայ:

ԳԵՂԵՅԻԿ ԶԲՕՍԱՐԱՆ Տանկախօս տղայոց Բ. տարի. կ'ուսուցանէ խօսակցութիւն եւ շարադրութիւն քերականական գիտելեօք. Գին 4 դրու:

ՄԱՐՄԵԱՄԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ԹՃՇԿԱԿԱՆ Արանց կանանց եւ փոքր տղայոց 45 պատկերներով. Գին 4 դրու:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ Փոքր տղայոց. Գին 3 դրու:

10-68

